

Gottfried Weiss

Programma Quo Rector Universitatis Rostochiensis Gothofredus Weiß ... Ad Exequias, Quas Feminae ... Johanna von Hillen/ Coniugi suae desideratissimae, Vir ... Dn. Jacobus Diestler/ Reip. Rostoch. Senator optime meritus, & Provincialis Aerarii Praefectus longe dexterrimus, Hodie Paratas Cupit. Omnes Academiae Cives officiose & amanter invitat

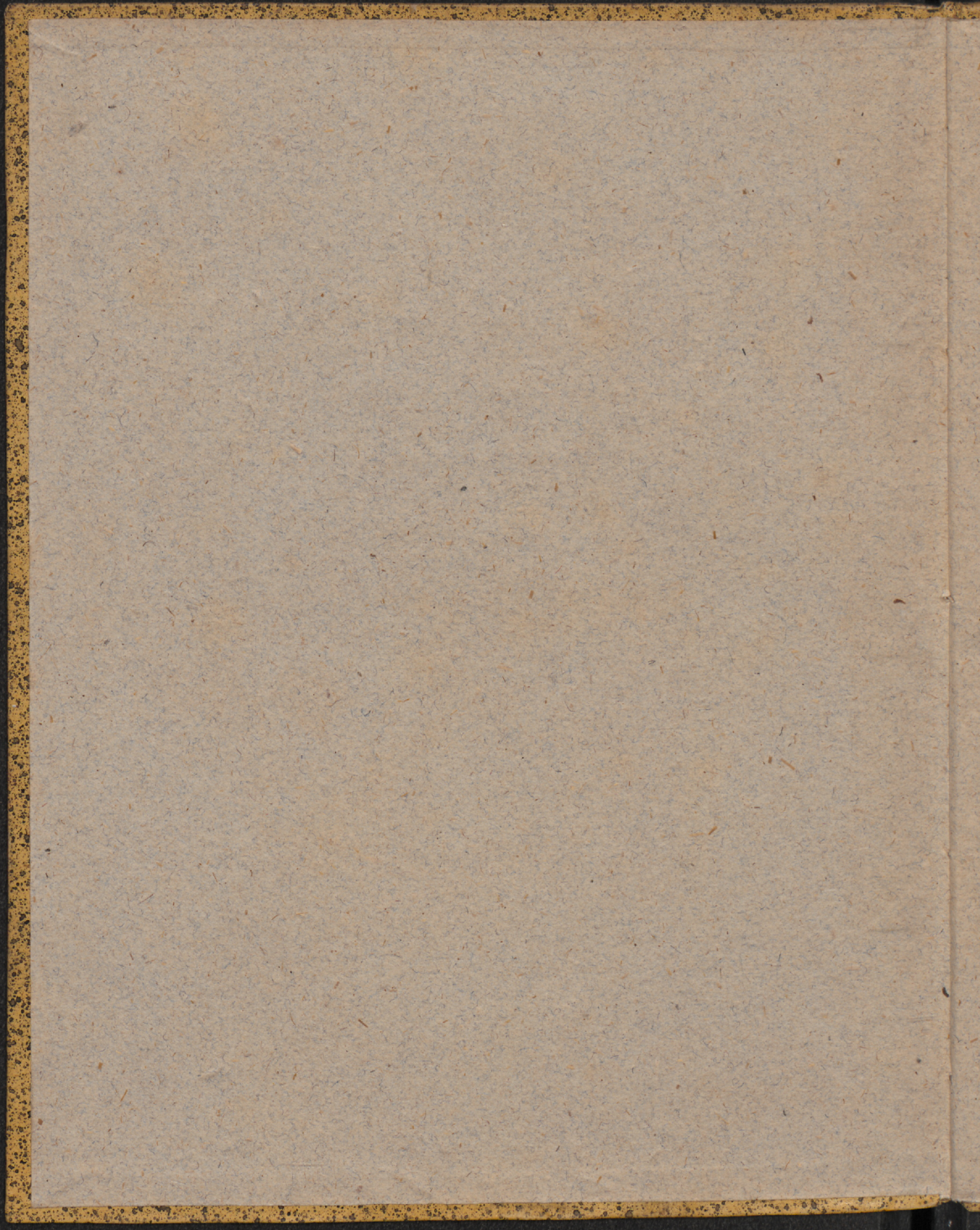
Rostochii: Wepplingius, [1691]

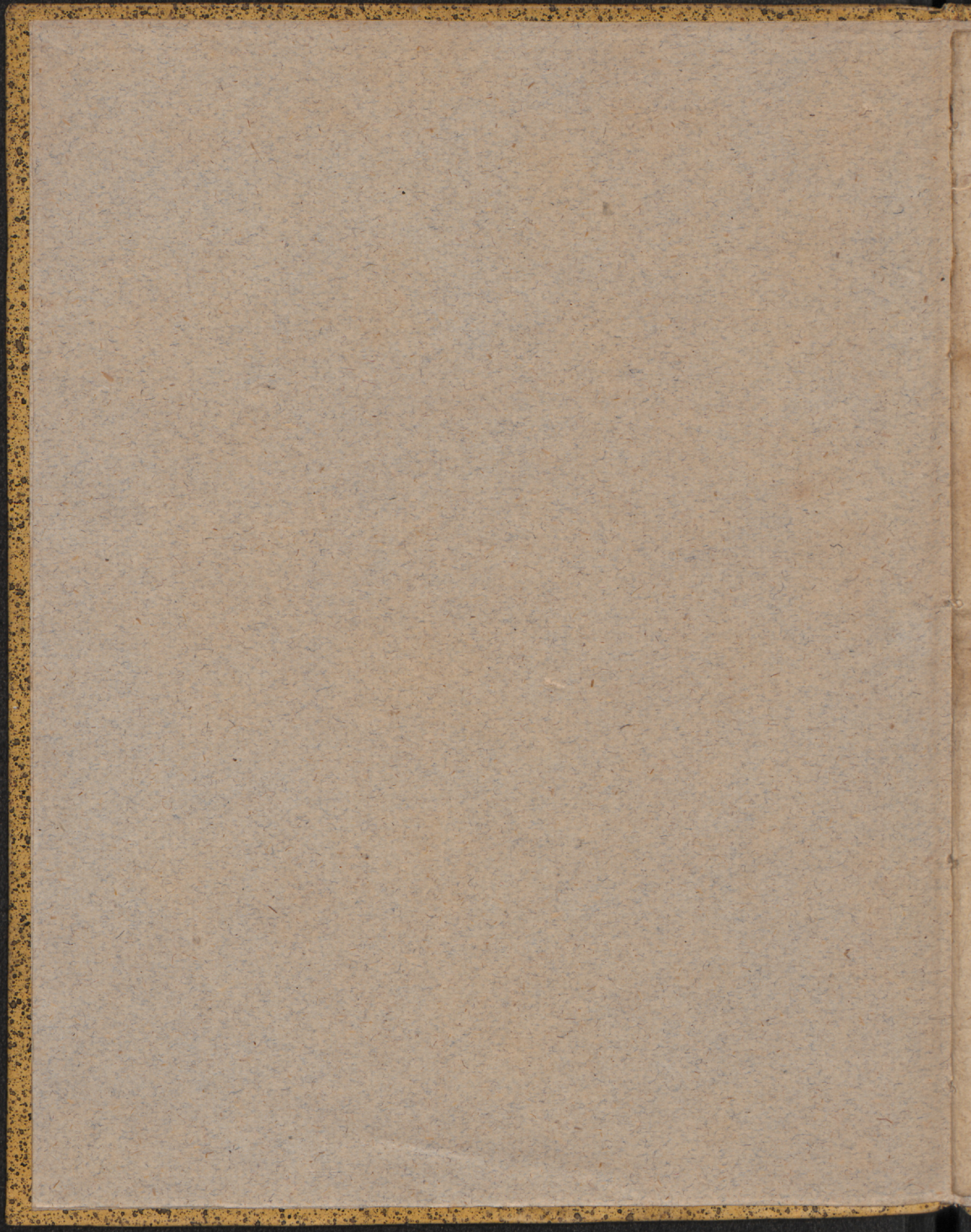
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn771562004>

Druck Freier Zugang

Weiß, G.,
in J. v. Hillen,
uxor. J. Diestler.
Rost. 1691.

61
20
PROGRAMMA
^{Quo}
RECTOR
UNIVERSITATIS ROSTOCHIENSIS
GOTHOFREDUS

Weiß!

P. & ad Aedem D. Nicol. Ecelesiastes,
AD EXEQVIAS,

QVAS

NOBILISSIMÆ, LAUDATISSIMÆ QVE

JOHANNÆ

VON WERPLING!

Conjugi suæ desideratissimæ,

VIR Prudentissimus, Amplissimus, Spectatissimusq;

D. N. JACOBUS

WERPLING!

Reip. Rostoch. Senator optimè meritis, & Provincialis Aërarii

Præfectus longè dexterrimus,

HODIE PARATAS CUPIT,

Omnes Academia Civis officiose & amanter invit.

Rostochii, Typis JOH. WERPLINGII, Univerſ. Typograph.

Agnum sine dubio benignitatis
divinae argumentum est, cum de felici
partu gaudere licet conjugibus, eò sine
nuptiali foedere sociatis, ut benedicente
Numine sobolem procreent, nominis &
fortunarum haeredem, vivumq; sui post
lat argumentum. Postquam enim ju-
stissimo Dei vindicis zelo, pravariatione
protoplastorum provocato, non so-
lum Eva omnium viventium Matri, sed
omni simul in universum muliebri sexui,
pea peculiari, ob peccandi factum initium, dicta poena est: *cum dolo-
re paries*: tanta sanè tamque varia pariendi negotium difficultates, do-
lores & pericula occupant & proximè sequuntur, ut verbis explicari haut
facile possit. Cum in beato innocentiae statu, sine omni molestia ge-
rendus uterus, aequè ac desertum virgineum, gestatu facillimum gratissi-
mumque, juxta dictum Lutheri, deponendusque fuisset; nunc amissâ in-
tegritate id onustum grave factum quam quod gravissimum, adeo qui-
dem, ut arumnosè portetur, arumnosius & arumnosissimè devolvatur.
Ita Christus Servator noster ipse hæc de re *s. Mulier cum parit, dolorem
habet quia venit hora ejus*, Joh. XVI. 21. Prout aliàs quoque DEI
Spiritus, per ora sanctorum Virorum, exquisitissimos acutissimosque do-
lores, significaturus, parturientis angores adducit, uti inter alia loca ap-
paret ex *El. c. XXVI. 21*. Notumque illud Medæ apud Euripidem est,
quæ semet decies in acie stare malle dicebat, hostique frontem adver-
tere, quam pariendi officio semel defungi. Et dolendum utique est,
præstantissimum inter omnia creata hominem, iniquiori sic vice uti
præ cæteris in toto terrarum orbe brutis ferisque animantibus, naturæ
sua conditione, illò aliàs longè inferioribus, quod testatur lib. VII.
Hist. Animal. C. 9. Aristoteles. Cum maximè tantis doloribus juncta sint
præsentissima mortis discrimina. Gravidam & parientem, quasi agro-
tam & morientem haut im merito dixeris. Quod pluribus adstruere
supervacaneum duco, cum ipsa experientia, omni exceptione majus te-
stimonium ferat. Hinc etiam est, quod absque singulari ope & auxilio
Omnipotentis DEi, ad oculum hic patente, feliciter id confici negoti-

411

um neququam posse putetur. Agnovere id ipsum gentiles quoque, unde inter alia Romanae superstitionis argumenta haut postremum est, optum nihilominus rei de qua quaerimus confirmandae testimonium, quod juxta Suetonium, Plinius aliique referunt: nimirum, Agrippinâ, Germanici Cæsaris conjugæ, Caligulae Matre, foetu liberatâ, aras publicas positas esse hâc inscriptione ornatas: *Ob Agrippinae puerperium*. Ita enim, postquam solennis consuetudo invaluerat, earum rerum quæ gratissimæ exstitissent, aut maximæ viderentur memoriam, publicis statuis arisque asserere, bonitatis ac potentiae divinæ opus, omnium ferè maximum, quos scilicet hominum natiuitates promouet, publicâ devotione venerabantur. Et certè, si admirandam foetus inter angustissima primæ domus claustra formationem, & difficilissimam, cum ista deserit atque abjicit educationem, periculossimâque symptomata consideres, ita omnia insolita occurrunt, magna atq; discriminis plena, ut nihil hic humanis opibus aut arte ministra, omnia vero majori DEI virtute agi confitearis. Quam quia suo modo, lo, prout solet, verâ DEI cognitione haut imbutus hominum animus, metiebantur profani, hinc factum etiam, ut inter varios, quasi non sufficeret tantis laboribus, doloribus atque periculis sublevandis, unius opera, eandem partiretur Ethnicorum superstitio, Junonem, Lucinam, Nixios, Bonam Deam, Hecatem, & alia Orcoeducta monstra puerperio præficiens. Ast vana nomina, vanissimaque consilia: rectius divinæ sapientiæ luce collustrati scimus, ad unius DEI imperium & ingredi mundum homines & eodem exire. Deus nobis unus solusque est, qui uti sapientiâ, nec minori bonitate ac potentiâ, quicquid hic orbis tenet, produxit olim: ita benignissimus istius conservator, hominis præprimis quem mundo præsidem fecit, ortum & generationem promouet, dum & sapientissimè inter caliginosa intimorum recessuum latibula, eundem concinnat, & potentissimè, descripto statoque tempore, novum mundi civem, in lucem educit. *Tu es*, inquit in Personâ Messiae David, *qui me extraxit ex utero matris mee* Ps. XXII. 10. Ad eod summi Dei est eritque opus, homines nasci! quod si feliciter eveniat, tum pio gaudio, grataque eò magis de prædicationi datur locus. At verò tum demum feliciter planè & ex voto id contigisse putandum est, cum non solum prolem, post superatam partus difficultatem & pericula, vivam, corporis animæque viribus integram, membrorum figurâ & formâ abs

humanâ specie ac elegantia haut abludente constantem, hæcenus gravissimè affecta mater, viderit, gaudiiqve sui exinde percepti participem maritum fecerit; sed ipsa etiam viribus indies aucta, residuos ex partu morbos & mille incommoda feliciter superaverit, ita ut prolem non solum suavi salutare osculo, patriisque fovere amplexibus Patri, sed conjugem etiam conjugi constanter liceat. Quot fomentis ob teneritudinem, corporisq; infirmitatem indigent infantes; quot curæ post primam ætatem transactam comitantur educationem? Quis verò debita sollicitudine illa parare, tamque circumspèctè ac par est, alimentâ convenientia curare & educationi primæ operam navare valebit, nisi ipsa foverit & curaverit quæ partum edidit Mater. Quæsi morte infaustâ & præmaturâ paucis à partu diebus claudat vitam; an non omnem simul ex animo mariti tollet lætitiâ, tristitiæque nebulis priorem pellet serenitatem. Major omnino intensiorque mariti erga frugi uxorem, quàm erga sobolem amor est, siquidem ætiori & amabiliori necessitudine junctæ nobis uxores, & individuâ vitæ consuetudine, divinique ac humani juris communicatione junctæ, nec pars saltem aliqua pectoris sunt ut liberi, sed cordis plus quam dimidium; quæ nubendo non prosperæ solum sed omnis fortunæ necessitatem ineunt, & fide pariter ac observantia, pietate, obsequio liberis nequaquam cedunt. Quod si ergo eò gravior est jactura rei, & acerbior qui subsequitur dolor, quò res illa fuit carior, profecto de partu aliàs sic fati felici, infelix gaudium fuerit, si, prole licet superstitè, parens amabilissima, maritaque conjunctissima vitam ponat. Et hoc ipsum est, quod adeo torquet & excruciat Virum Prudentissimum, Amplissimum atque Spectatissimum Dn. JACOBUM Dießlet / Senatorii ordinis, ut & Provincialis Ærarii præfectum gravissimum, laudatissimum, Factorem atque Amicum nostrum honoratissimum, cujus gratiâ hæc scribimus: etenim hujus dulcissima tori socia, pariendo prohdolor! periit, non diu post partum editum extincta. Semper aliàs Conjugis dilectæ fata marito acerbissima existere autumo, quocumque tandem morborum genere illa pereat. Neque moror Numam illum Pompilium, liberos quidem decennio minores tot menses à parentibus, quot ipsi vixissent annos deseri jubentem; uxores autem à maritis suis lugeri nefas putantem. Cui sapientissimus aliàs Seneca insipienter satis pollicem premit, cum inquit, viris nullum esse tempus lugendi à majoribus constitutum, cum nullum sit honestum; quod, cum non Chryssippi lucernam, sed

animi Stoicæ muriatam oleat, rejiciendum merito & explosendum fuerit. Potissimum tamen intimos animi sensus percellit moeror, miserisque modis affligit Virum, nisi robur habeat circa pectus & æs triplex, & immanitate barbaras gentes ferasque beluas superet, atque adeo hominem penitus exuat, si ob vitæ beneficium, vitæ exitium ferre, suavissimam costam suam viderit; si generis & nominis sui propagandi causâ, tot incommodis gravatam, tot laboribus exhaustam, doloribusque maceratam, functo tandem intensissimis, cruciatibus pariendi officio, viribus prostratis languidam, novis morborum & dolorum augmentis miserrimè habentem, moxque vitâ planè privatam videat. Condolemus ergo ex animo Tibi Vir spectatissime, nec à lacrymis hæc cogitantes temperare nobis met. ipsi possumus. Cum maximè tertiâ jam vice pro dolor! hic te luctus lancinet, veteraque vulnera, quæ cicatricem duxerant hõc tertio suavissimo conjugio, nunc recrudescere faciat. Judæorum magistri, quos Rabbinos vocari notum est, in Thalmude suo (Massech. Sanhedrin fol. 22. col. 1. allegante Carpzovio Funebr. P. 1. p. 673.) asserunt, *maritum, primam conjugem amittentem non aliter affectum esse debere, quàm si eo tempore viveret, quo templum Domini desolatum fuit.* Quibus verbis alii statim subjiciunt: *ita obscurari lumina talis viri, ut totus orbis densis tenebris involutus eidem videatur.* Cui confirmando, morè suo adducunt dictum Ezechielis XXIV. 16. quod ex lutheri versione ita habet: *Du Menschen kind / sibe / ich will dir deiner Augen lust nehmen durch eine Plage. Verissimè omnia, quæ nemo facile, expertus neutiquam negaverit, Quid ergo de ærumnis vidui hujus nostri judicabimus? cui duas jam mors ante avulsit conjuges amabilissimas. Sine dubio ingeminat nunc quoque juxta HILLENIAM suam recens denatam, primam, ANNAM MARGARETHAM SEBESSIAM A. 1670. fato functam, quæ qualis fuerit, ex testimonio fide dignissimo Theologi, doctrinâ & pietate magni B. HEINRICI MÜLLERI patet, qui de eadem in publico Programmate hæc inter alia in laudem ejus dixit: Non altera facile Conjux à suo tenerius adamata marito, hæc nostrâ fuit. Quippe cui singulari quidam, qui amabilem illam omnibus effecit, modestiæ erat ac humilitatis genius, sine suco candor, pietatisq; indefessum exercitium. Ut raceam, quàm illa cum JACOBO suo ad arbitria placidissime convixerit, interq; illi fuerit negotiorum*

ardua refrigerium, aduersitatum inter coagula solamen; quam liberorum provida antistes, quam familia regunda solers moderatrix, pauperumq; hilaris & constantissima adjuatrix. Coronam domus si saluaveris, quæ paradus quidam fuit, vix quidquam dixeris. Recordabitur etiam secunda ANNÆ MARGARETHÆ PALTHE-NIÆ, An. 1683, terris his exempta, non minori laude abs B. BACK-MEISTERO, Medico & P. P. de hac Academia in primis meritissimo, celebratæ. Tot ergo in unum nunc velut corrivantur dolores, quibus tamen maximum pondus, recentissimus addit. Hæc enim Tertia beatissime functa HILLENIA, moerorem, ut sic loquar perfectum, reddidit, cum omne trinum dicatur perfectum; Hujus in consortio transigere vitam, si DEO ita placuisset constituerat; Hæc sola pariendo periit, reliquis alio mortis genere premissis. Unde non immerito æternum doloris è conjugis tam desideratissimæ quàm dulcissimæ abitu enati, monumentum statueret, atq; non tam atramento, coloreve alio, quam lachrymis inscriberet:

Ob Puerperium HILLENIÆ.

Adeo verum de hoc Viro mortissimo est, quod de Effexia quodam Comite notatur, qui, cum gravissimo moerore afflictus, signum ejusdem statuere vellet, nullo tandem quod doloris responderet magnitudini reperto, parmula candidæ omni imagine vacua, id lemma adscripsit:

Par nulla figura Dolori.

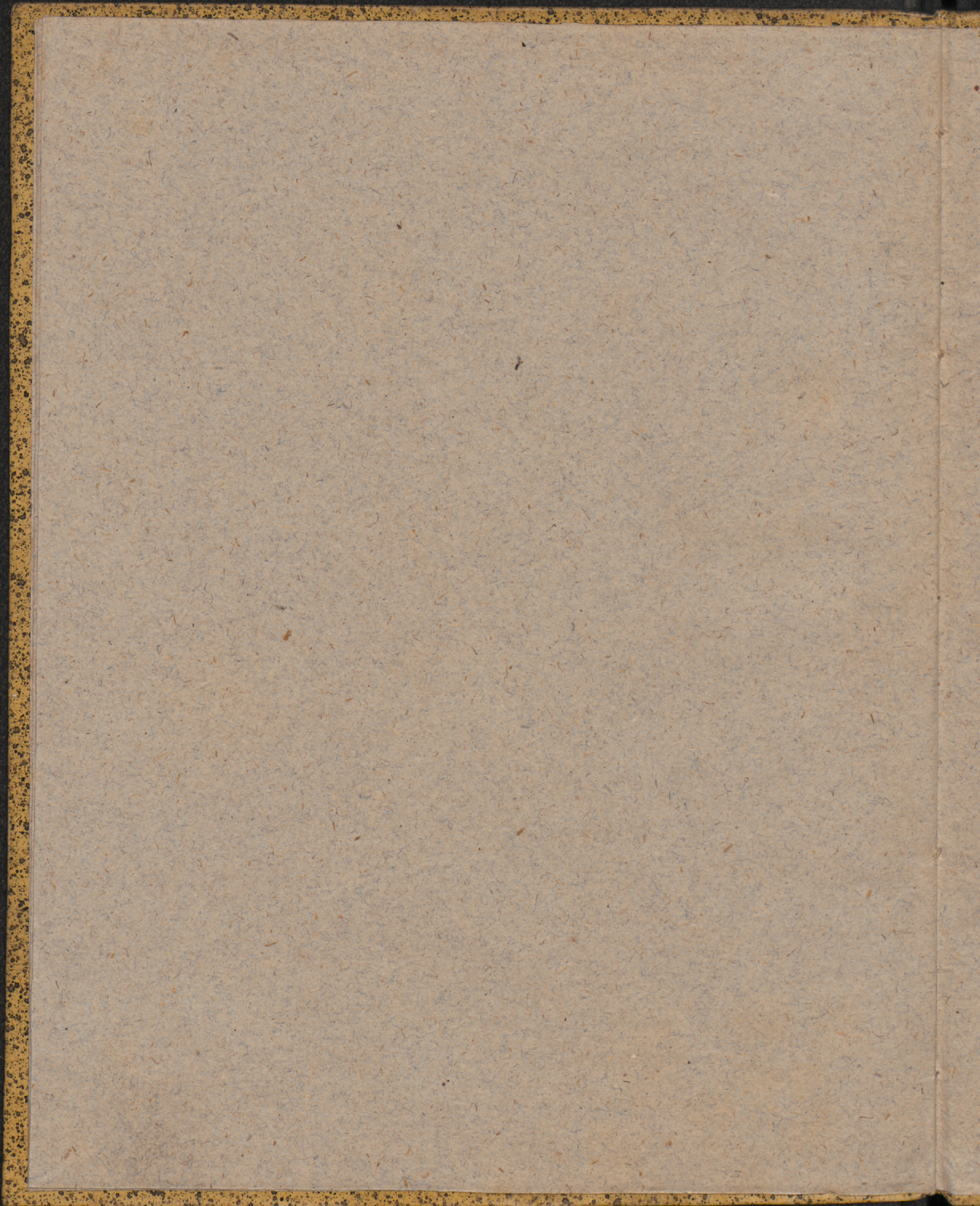
De virtutibus B. nostræ, quæ eo intensius reliquere ejus desiderium, infra pro spatii ratione quædam dicemus. Ut autem ortus ejus effulgeat splendor, quem virtutum claritas non poterat non insequi, pandemus paucis Familiarum Majorumq; clarissimorum lucem. Nata nimirum est An. 1688. d. 26. Octobr. hic Rostochii, Patre, Viro. Nobilissimo, Amplissimo, Consultissimo, DN. JOHANNES CHRIS-STOPHORO von Hellen / J. U. D. Consistoriiq; Serenissimorum Ducum Mecklenb. Advocato & Procuratore ordinario solertissimo; Matre vero, Femina Nobiliss. ANNA ELISABETHA COTHMANS. Avus Paternus exstitit Vir Nobilissimus, Excellentissimusq; Dn. JOHANNES von Hellen / J. U. D. & Serenissimi Regis Daniæ, ut & Saxonie Inferioris Principis Consiliarius gravissimus; Avia Paterna, Femina fulgidissima ELISABETHA Serdes / Dn. MARTINI Serdes / J. C. D. & Con-

Consulis Gutfroviensis Filia. Proavus Paternus, Dn. JUSTUS von
Hillen/ Civis & mercator Osnabrugensium præcipuus; Proavia, Ma-
trona optima Adelheta Schröders. Abavus Paternus Dn. JUSTUS von
Hillen/ sub Principe Urania Ludovico Equitum Magister, annonæ-
que castrensis Præfectus, Domini JOH. von Hillen/ in castris Hi-
spaniarum Monarchæ Philippi II. excubiarum summi Magistrus filius &
Dn. JUSTI von Hillen/ Britanni, sub Carolo V. Imperatore Cen-
turionis, nepos. Avus Maternus fuit Vir Ampissimus & Consultissi-
mus Dn. FRIDERICUS COTHMAN, J. U. D. fulgidissimus: Avia,
Nobilissima CATHARINA JUNGEN, Dn. D. NICOLAI JUNGII,
Sereniss. Principis Holstiaë JOH. ADOLPHI, Cancellarii
Filia. Proavus Maternus, Jctus Incomparabilis Dn. ERNESTUS
COTHMAN, Prof. P. & Syndicus Academia nostræ, nec non
Consiliarius intimus & Cancellarius Megapolitanus; Proavia, Femina
laudatissimâ ELISABETHA Heins/ Dn. D. FRIDERICI Heins/
Jcti & P. P. celeberrimi h. Acad. postmodum Consulis & Syndici
civitatis h. meritissimi Filia. Abavus, Dn. DIETERICUS COTH-
MAN, Consul Lemgovienensis, GODSEHALCI COTHMANNI,
item Consulis ejus loci Filius; ABAVIA, CATHARINA GRO-
TEN, Dn. DIETERICI GROOTEN, Consulis & Patricii Lemgo-
vienensis Filia. Hos parentes & Majores nacta est B. nostra, statimque
ac nata, sacratissimo baptismi fonte tinctâ & regenerata est, in me-
moriâ hujus, nomen JOHANNÆ adeptâ. Et sollicitè omnino
eam habuere parentes optimi, nihil ad ejus educationem honestam
majorumque virtutibus conformem, reliquum facientes. Post dis-
cessum autem Dn. Parentis ex hac vitâ, Matre domicilium Lubecam
transferente, sub ejusdem porro curâ fuit, pietatis aliarumque virtu-
tum sexum suum ornantium exercitio sedulo vacans. Illâ etiam piè
denatâ, huc reversa est, & abs B. Dn. D. DOEBELIO qui germanam e-
jus sororem tori habebat sociam humaniter exceptâ. Cum jam ma-
tura viro & plenis nobilibus annis foret, ille etus ejusdem pietate, mode-
stia, aliisque honestis illecebris, mœstissimus nunc Viduus supra nomi-
natus, eam uxorem duxit An. 1684. m. Junio. Quod conjugium V.
liberis DEO benedicente sæcundum existit, enixa enim est, JOH.
CHRISTOPHORUM, ANNAM ELISABETHAM, JOH.
HEN-

HENRICUM, ANNAM MAGDALENAM, & JOHANNAM DOROTHEAM. Vitam ejus quod attinet, omnes benè novimus, B. nostram sincerâ pietate, verbique divini amore, patientiâ, & humilitate emicuisse, neq̃ aliis virtutum ornamentis, imprimis misericordiâ erga egenos & miseros destitutam extitisse. Unde DEO & hominibus, præcipuè Marito suo dilectissimo perplacuit, qui si DEO ita fuisset visum residuum ætatis suæ libentissimè cum eâ exegisset. Sed aliter fuit in factis, postquam enim ante tres hebdomadas, filiolum natu minimam in lucem edidit, utut initio sic satis valere videretur, gravia tamen, partum insecuta symptomata mox sensit, quæ omni adhibitâ Dn. Medici operâ cedere noluerunt, donec d. 28. mensis elapsi, post benedictionem sacerdotalem h. 7. vespertinâ, placidè spiritum DEO redderet. Fidem suam constantissimam ad extremum halitum usque satis demonstravit, iteratis suspiciis devotissimis, qualia fuerè præprimis: *Her Jesu dir leb ich &c. Ich hab für mir eine schwere Reise ex cantilena notâ, Herr Jesu Christ meins Lebens Licht Ist. Was mein Gott will, SEIN wenn ich nicht mehr reden kan &c. Ach JESUS Wunden zum Wechslus / & alia plura, sicque vitam cum morte beatissimâ commutavit.* Tu vero Vir prudentissime, spectatissimeque Dn. **DIESTLERE** Fautor optime, quâ es pietate in exemplum conspicuâ, & alios vacillantes ac labascentes divino solatio erigendi potentiâ, confirma te ipsum, & fer patienter onus, quod paternâ Dei Tui manus Tibi satis grave imposuit. Plura nunc non addo. Vos autem O.O. Cives Academicos eâ quâ fas est humanitate rogo, ut beatissimæ animæ exuvias, conditorio suo hodiernâ luce inferendas, frequenti præsentîâ comitemini.

*P. P. Sub Sigillo Rectoratus d. IV. Maij. A. MDCXCI.
 Conventus fiet in Aede Marianâ ad horam I.*

Stoica muriam oleat, rejiciendum meri-
 fuerit. Potissimum tamen intimos animi sensus per-
 serisque modis affligit Virum, nisi robur habeat com-
 plex, & immanitate barbaras gentes ferasque bel-
 adeo hominem penitus exuat, si ob vitæ beneficiur-
 re, suavissimam costam suam viderit; si generis
 pagandi causâ, tot incommodis gravatam, tot lab-
 doloribusque maceratam, functo tandem intensissi-
 riendi officio, viribus prostratis languidam, nov-
 lorum augmentis miserimè habentem, moxque vi-
 deat. Condolemus ergo ex animo Tibi Vir specta-
 mis hæc cogitantes temperare nobis met ipsi possum-
 tertiâ jam vice pro dolor! hic te luctus lancinet,
 quæ cicatricem duxerant hoc tertio suavissimo co-
 descere faciat. Judæorum magistri, quos Rabbini
 in Thalmude suo (Massech. Sanhedrin fol. 22. col. r. &
 Funebr. P. 1. p. 673.) asserunt, *maritimum*, primam con-
 mon aliter affectum esse debere, quàm si eo tempor-
 plum Domini desolatam fuit. Quibus verbis a-
 ita obscurari luminatais viri, ut totus orbis dens-
 eidem videatur. Cui confirmando, more suo ad-
 chielis XXIV. 16. quod ex lutheri versione ita hab-
 find / sibe / ich will dir beiner Augen iust nehmenn du-
 rillimè omnia, quæ nemo facile, expertus neutiqu-
 ergo de ærumnis vidui hujus nostri judicabimus? cu-
 avulsi conjuges amabilissimas. Sine dubio ingemir-
 ta HILLENIAM suam recens denatam, primam,
 GARETHAM SÈBESSIAM A. 1670. fato fune-
 rit, ex testimonio fide dignissimo Theologi, doctri-
 B. HEINRICI MÜLLERI patet, qui de
 Programmate hæc inter alia in laudem ejus
 altera facile Conjux à suo tenerius adamata
 fuit. Quippe cui singularis quidam, qui amari
 effecit, modestiæ erat ac humilitatis genius, sine
 usq; indefessum exercitium. Ut raceam, quàm
 suo ad arbitria placidissimè convixerit, interq; i-

(3)

